

חירות המעוף

יואל נץ

שירו של בוריס פסטרנק ותרגומיו לעברית

בלשון העברית היטיב לנתח את השיר לעומקו פרופ' רויאל נץ במסות "על הקריאה באלתרמן (כלומר בפסטרנק)" בגיליון "הו" מס' 1, ינואר 2005, ובספרו המשותף עם ד"ר מאיה ערד **מקום הטעם**; דברים ראויים מאוד רשמה ד"ר רות קרא-איבנוב-קניאל במדור הספרים של ynet מן ה-22.11.2011. ואף הוסיפה שם שיר פרי עטה שחיברה בהשראתו; מירי ליטווק כתבה דברים של טעם על השיר בספר תרגומיה: **מבחר משירתו של בוריס פסטרנק**.

על אלה נוסף כאן שתי ציטטות מפי משוררים דגולים בני זמנו של פסטרנק:

"...באשר לאוצרות שניתנים להוכחה בשירתו של פסטרנק (חרוזים, משקל וכד') ידברו בזמנם האחרים, ונראה, כי ברגישות לא פחותה מזו שלי על האוצרות שאינם ניתנים להוכחה.

זהו עניין למי שמומחיותם היא שירה. ואילו המומחיות שלי היא החיים. "אחותי החיים!" תנועתי הראשונה שיכלה ועמדה בסבל של כולם: מן המכה הראשונה ועד לאחרונה - הידיים פעורות לרווחה; עד כי כל המפרקים יתפצחו. נקלעתי מתחתיה, כמו אל מתחת למבול. המבול: הרקיע על ראשי כולו כמטוטלת: מבול ישו, מבול באלכסון, ברוח פרצים, ההתנצחות שבין קרני אור וגשם - זה לא נוגע לך" מאחר

"ההיסטוריה אינה אלא היקום השני שהקימה האנושות כמענה לתופעת המוות באמצעות הזמן והזיכרון" (מתוך **דוקטור ז'ינאגו**).

הרבה סופרים, משוררים, מבקרים וחוקרים בלשון הרוסית ניתחו את שירו המוקדם של בוריס פסטרנק "אחותי - החיים" לעומק ולרוחבו, תיארו את הרקע לחיבורו, נימקו, הסבירו את סגנונו התזזיתי, ויש שעד עצם היום הזה אינם חדלים מכל אלה.

בוריס פסטרנק

אחותי - החיים

מרוסית: עמינדב דיקמן

מרוסית: רונן סוניס

מרוסית: יואל נץ

אחותי - החיים, והיום, מתנחשלת, כמטר אביבי על כלם גאתה, אך עונדי המונקלים - טינה מזלזלת, נושכיים בנימוס, כמו נחש בחטה.

לבוגרים - יש סבות לכל זה ויש פשר, אין ספק, שרק צחוק הן כל אלה שלך, - שפסער - לילך הם עינים ודשא, והאפק - ריחו פרקפה הלחה.

שבמאי, ברשימת מועדי הרכבת, במסעף "קני הסוף" עוד בדרך תביט, אף מכל התנ"ך תדמנה נשגבת, גם לו תקרא מן הסוף לראשית.

וכשרק על עדת כפריות, הנצמדת צפופה ברציף, השקיעה מאירה - אשמע, שלא כאן מזמן לי לרדת, והשמש שוקעת, עמי מצרה.

ונתו בשלישית, צלצולון צף לו הלאה, כלו התנצלתי: זה לא כאן. מצטער ומבעד לתריס - חרפת שחור הלילה, ומישור - ממדרך עד כוכב מסתער.

קריץ-קרוץ, אך אי-שם, כחזון המדוח אהובה והשאר - במתוקת השנות, בעוד לבבי ברציפים חג פרוע וזורה במרחב דלתיות של קרונות.

אחותי - החיים בגאות מתנחשלת כגשם-אביב על כלנו עטים, אבל אנשים בשעון ושרשרת נושכים בנימוס כנחש בין חטים.

להם, לגדולים נמוקים מלוא החפץ ודאי ונדאי ששלה מגחך שריח רכפה הוא ריחו של האפק ועין ודשא - גונם הוא לילך.

שלוח זמנים, בתחלת מאי החדש בדרך קמישין, בקרון הנוסעים, טמיר ונורא הוא מספר הקדש, מזדון הסופות שהשחיר את כסאי.

שאך מתנפלים הבלמים בקול נהם עלי כפריים ביינם הנדה, תוהים ממזון אם ארד פה הפעם, ושמש שוקעת ראשה מנידה.

ברטט אדה מפליגים צלצולים שלישי מתנצל: זה לא כאן, חביבי מעבר לתריס נחרכים שמי הליל מסף אל כוכב מועדים מרחבים.

גצים, נצנצים - אך נמים כבר בשקט, גם את ישנה - אשליה ערבה - לבי מפזר, בטיסה משתקשקת, דלתות של קרון במרחב ערבה.

אחותי - החיים לא פוסקים מלשפץ כמו גשם אביב טפותיו מידה, אבל אסטניסים מביטים מגבוה, בחן מכישים כשפיפון השדה.

להם, לבכירים נמוקים מלוא חפנים; אתה - בלא ספק - נמוקך מגחך: שגון הלילך לדשאים, לעינים, וריח רכפה מן האפק נסרחה.

שעת תעין בלוחות הרכבת של מאי, סעיף קמישין, בתא הקרון, מפל כתב קדוש הם מעל ומעבר גם מן המושב שאבק משחירו.

שאך הבלם יתנבח, יטריף כך בני כפר על מזון עם שיכר שכוח אל, בוהים ותוהים אם ארד לרציף כאן; השמש לי נד באורז האוזל.

צלצול מתנצל בשלישית, מתאין: אך סליחה - לא, לא כאן - מצטער, מה חבל, בחם הלילי היללון מתנועע, קורסת אל מול הכוכב ערבה.

קריצה ועפעופ, אך נמים אי במתק; נמנום אהובה רחוש תעתועיו, שעה, שלכי בשכשוד מרטט את דלתות הקרונות בשקשוק למרחב.

ראו גם תרגומה של מירי ליטווק וכן המקור ברוסית - עמ' 5